

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

رنگ شناسی تخصصی لباس

رشته طراحى و دوخت

گروه تحصیلى هنر

زمینه خدمات

شاخه آموزش فنى و حرفه‌ای

شماره درس ۳۴۶۶

۶۸۷	موسوی فاطمی، نادر
ر ۲۸۱/م	رنگ شناسی تخصصی لباس/ مؤلفان: نادر موسوی فاطمی، شهریار اسدی، فاطمه آذرباش.
۱۳۹۳	— تهران: شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران، ۱۳۹۳.
	۲۲۰ ص. : مصور (رنگی). — (آموزش فنی و حرفه‌ای؛ شماره درس ۳۴۶۶)
	متون درسی رشته طراحى و دوخت گروه تحصیلى هنر، زمینه خدمات.
	برنامه‌ریزی و نظارت، بررسی و تصویب محتوا: کمیسیون برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های
	درسی رشته طراحى و دوخت دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کار دانش وزارت
	آموزش و پرورش.
	۱. رنگ (پوشاک). ۲. پوشاک — طراحى. الف. موسوی فاطمی، نادر. ب. اسدی، شهریار.
	ج. آذرباش، فاطمه. د. ایران. وزارت آموزش و پرورش. دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای
	و کار دانش. ه. عنوان. و. فروست.

همکاران محترم و دانش آموزان عزیز :

پیشنهادات و نظرات خود را درباره محتوای این کتاب به نشانی
تهران - صندوق پستی شماره ۴۸۷۴/۱۵ دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و
حرفه‌ای و کاردانش، ارسال فرمایند.

info@tvoccd.sch.ir

پیام‌نگار (ایمیل)

www.tvoccd.sch.ir

وب‌گاه (وب‌سایت)

این کتاب در سال‌های تحصیلی ۸۱-۸۲ و ۸۳-۸۲ توسط ۱۲۳ نفر از هنرجویان، ۳۱ نفر از
هنرآموزان، ۲۶ نفر از متخصصان موضوعی و ۱۱ نفر از خبرگان حرفه‌ای در یک فرایند نمونه‌گیری تصادفی
از مناظر قابلیت یادگیری، سطح دشواری، صحت مطالب و کاربردی بودن اعتباربخشی گردید و نتایج در
کتاب اعمال شد.

وزارت آموزش و پرورش

سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

برنامه‌ریزی محتوا و نظارت بر تألیف : دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش

نام کتاب : رنگ‌شناسی تخصصی لباس - ۴۹۱/۵

مؤلفان : نادر موسوی فاطمی، شهریار اسدی و فاطمه آذرباش

اعضای کمیسیون تخصصی : بهیه خوشنویسان، مریم لاجوردی، زهرا امانی‌تهرانی، زهرا فیروزیار و فاطمه صنعتی

آماده‌سازی و نظارت بر چاپ و توزیع : اداره کل نظارت بر نشر و توزیع مواد آموزشی

تهران : خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماره ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)

تلفن : ۹-۸۸۸۳۱۱۶۱، دورنگار : ۹۲۶۶-۸۸۳۰، کدپستی : ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹

وب‌سایت : www.chap.sch.ir

عکاس : نسرین اصغری

صفحه‌آرا : مریم نصرتی

طراح جلد : فاطمه رئوف‌بی

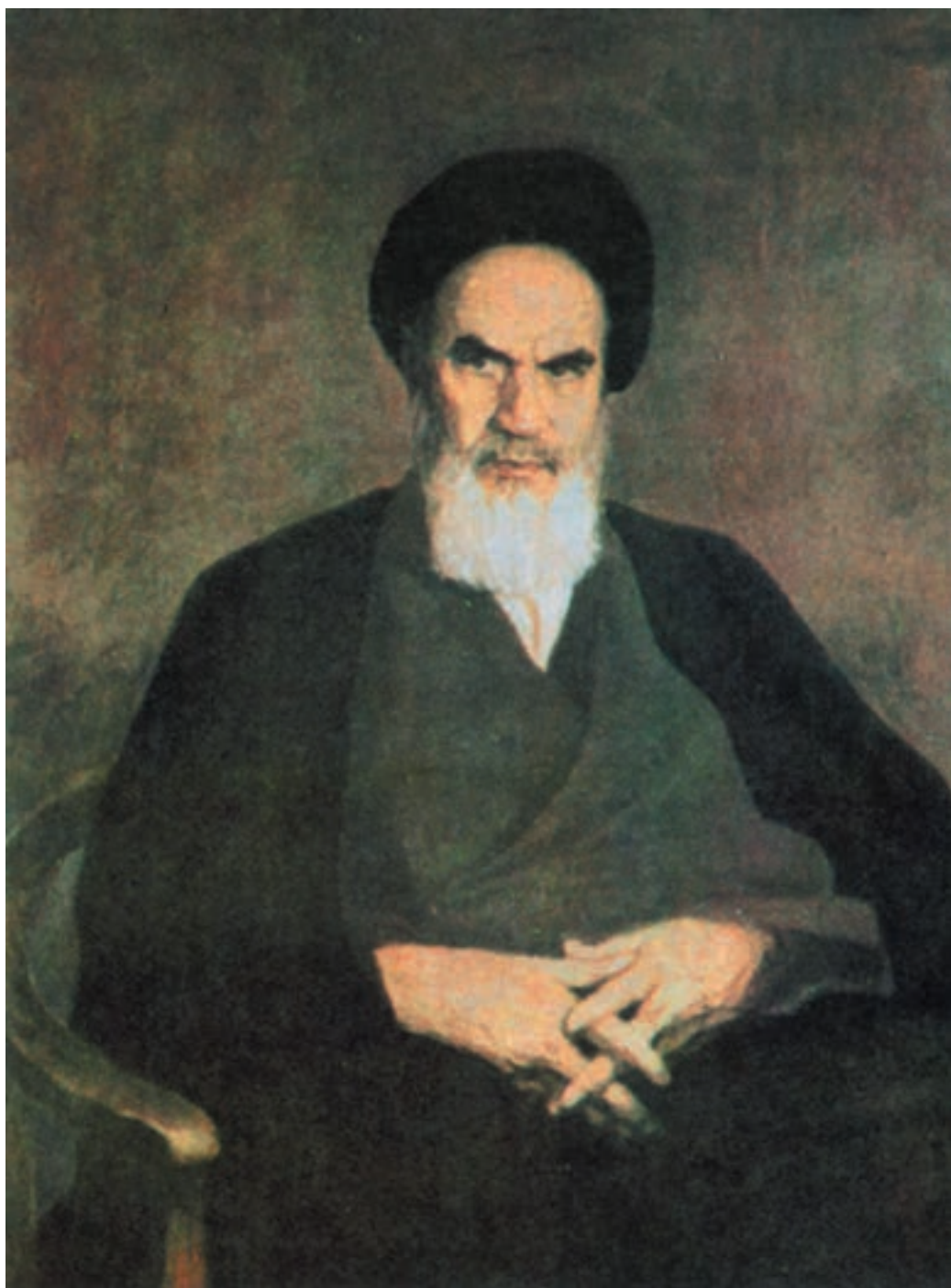
ناشر : شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران - تهران - کیلومتر ۱۷ جاده مخصوص کرج - خیابان ۶۱ (دارو بخش)

تلفن : ۵-۴۴۹۸۵۱۶۱، دورنگار : ۴۴۹۸۵۱۶۰، صندوق پستی : ۱۳۹-۳۷۵۱۵

چاپخانه : شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران «سهامی خاص»

سال انتشار و نوبت چاپ : چاپ چهاردهم ۱۳۹۳

حق چاپ محفوظ است.

اثر استاد کیخسرو خروش

هنر عبارتست از دمیدن روح تهنه در انسانها

امام خمینی

فهرست

رنگ در لباس ایرانیان

۱

بخش اول: اصول و مبانی رنگ در لباس

فصل اول: ساختار بصری رنگ

۱۳

چرخه رنگ ایتن

۱۵

تونالیته و والر

۱۶

تضادهای رنگی

۱۹

تضاد ته رنگ (تضاد سه رنگ اصلی)

۲۰

تضاد رنگ های مکمل (تضاد رنگ های اصلی و

فرعی)

۲۳

تضاد رنگ های سرد و گرم

۲۸

تضاد تیره و روشن رنگ ها

۳۶

تضاد اشباع رنگ (تضاد کیفیت رنگ)

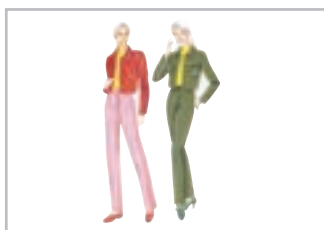
۴۴

تضاد همزمانی یا سیمولتانه رنگ ها

۵۲

تضاد وسعت رنگی (تضاد کمیت رنگی)

۵۶

۶۲

میان‌های رنگی (پاساژهای رنگی)

۶۶

تأثیر فضایی رنگ

۶۹

تأثیر متقابل رنگ‌ها

۷۲

شکل و رنگ (فرم و رنگ)

۷۵

ترکیب بندی رنگی (کمپوزسیون رنگی)

۸۰ ترکیب بندی براساس رنگ های اشباع و غیر اشباع

۸۱ ترکیب بندی براساس رنگ های روشن و تیره

۸۲ ترکیب بندی براساس رنگ های سرد و گرم

۸۳ ترکیب بندی های ترکیبی

۸۵ فصل دوم: ساختار بیانی رنگ

۸۶ دسته بندی رنگی براساس گروه سنی و جنسیت فرد

۸۶ رنگ های مناسب لباس نوزاد

۸۷ رنگ های مناسب لباس کودک

۸۸ رنگ های مناسب لباس نوجوان و جوان

۸۹ رنگ های مناسب برای گروه سنی میان سال و کهن سال

۹۰ دسته بندی رنگی براساس موقعیت های شغلی و نوع فعالیت

بخش دوم : کار با ابزار و فنون طراحی لباس

فصل سوم : ابزارهای طراحی لباس
معرفی ابزارها
کاربرد ابزارهای طراحی

۹۳
۹۴
۱۰۳

مواد طراحی خیس (یک بار مصرف)

۱۲۶

قلم

۱۳۴

آبرنگ

۱۴۲

گواش

۱۵۴

آکرلیک

۱۵۶

فصل چهارم : نور و سایه در طراحی لباس
نور، سایه و طراحی لباس

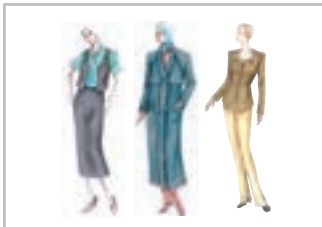
۱۶۰
۱۶۱

۱۶۵ شیوه‌های رنگ آمیزی در طراحی لباس

۱۷۰ طریقه سایه زدن یک طرح لباس به وسیله مدادرنگی

۱۷۴ طریقه سایه زدن یک مُدل به وسیله گواش

۱۷۹ شیوه سایه زدن یک مُدل به وسیله گواش - مدادرنگی

۱۸۳ فصل پنجم : رنگ و نقوش پارچه

۱۹۵ طراحی و رنگ آمیزی نقوش خالدار

۲۰۲ طراحی و رنگ آمیزی نقوش چهارخانه

۲۰۹ طراحی و رنگ آمیزی نقوش گلدار

۲۲۰

فهرست منابع

ساعت در هفته: ۶	نظری: ۱	عملی: ۲	نوع واحد: ۳	تعداد واحد: ۳	رنگ‌شناسی تخصصی لباس	نام درس: رنگ‌شناسی تخصصی لباس	نام رشته: طراحی و دوخت
شاخص‌ها							
ارزشیابی‌های پایانی	ارزشیابی‌های مستمر						
	ارزشیابی‌های پایانی		پایان سال		پایانی		میان سال
۱- ترکیب بندی کلی موضوع	۱- به کارگیری صحیح رنگ‌ها بر اساس مبانی رنگ	۱- «امتحان عملی»	۱- «کار عملی»	۱- «کار عملی»	۱- «کار عملی»	۱- «کار عملی»	۱- «عملی»
۲- استفاده بهینه و صحیح از ابزار	۲- به کارگیری صحیح ابزار (تیزکار و انریدر)	۲- از بخش اول فصل دوم تا آخر	۲- از بخش اول فصل چهارم و پنجم	۲- فصل چهارم و پنجم	۲- فصل چهارم و پنجم	۲- فصل چهارم و پنجم	۲- بخش اول
۳- شناخت اصول و قوانین رنگ‌ها	۳- رعایت اصول و قوانین استفاده از ابزارها و اجرای تکنیک‌های طراحی لباس	۳- رعایت اصول و قوانین (رنگ‌ها، ابزارها، تکنیک‌ها و...) روی طرح لباس داده شده اجرا شود.	۳- بخش دوم اصول و قوانین (رنگ‌ها، ابزارها، تکنیک‌ها و...) روی طرح لباس داده شده اجرا شود.	۳- اراده تمرین‌ها در هر درس با توجه به اصول و قوانین رنگ‌ها، استفاده از ابزارها و تکنیک‌ها اجرا شود.	۳- اراده تمرین‌ها در هر درس با توجه به اصول و قوانین رنگ‌ها، استفاده از ابزارها و تکنیک‌ها اجرا شود.	۳- اراده تمرین‌ها در هر درس با توجه به اصول و قوانین رنگ‌ها، استفاده از ابزارها و تکنیک‌ها اجرا شود.	۳- فصل دوم
۴- به کارگیری صحیح نقوش و ترکیب بندی طرح	۴- داشتن خلاقیت و نوآوری	۴- تحویل به موقع کار	۴- تهیه یک پروژه نهایی از طراحی لباس (رنگی)	۴- مجموعه آلبوم ارائه شود.	۴- «امتحان نظری»	۴- «امتحان نظری»	۴- بخش دوم
۵- به کارگیری صحیح ابزار و وسایل	۵- نقوش آتار عملی کامل شده	۵- مقایسه آتار پایانی فرد با خودش و پیشرفت فردی	۵- «امتحان نظری»	۵- «امتحان نظری»	۵- «امتحان نظری»	۵- «امتحان نظری»	۵- بخش سوم
۶- تمیزی کار	۶- آتار عملی کامل شده	۶- آتار عملی کامل شده	۶- «امتحان نظری»	۶- «امتحان نظری»	۶- «امتحان نظری»	۶- «امتحان نظری»	۶- بخش دوم
۷- نحوه ارائه کار و اجرای خوب	۷- خلاقیت و نوآوری	۷- خلاقیت و نوآوری	۷- «امتحان نظری»	۷- «امتحان نظری»	۷- «امتحان نظری»	۷- «امتحان نظری»	۷- بخش اول
۸- خلاقیت و نوآوری	۸- خلاقیت و نوآوری	۸- خلاقیت و نوآوری	۸- «امتحان نظری»	۸- «امتحان نظری»	۸- «امتحان نظری»	۸- «امتحان نظری»	۸- «نظری»
۹- چگونگی انجام تمرین‌ها	۹- چگونگی انجام تمرین‌ها	۹- چگونگی انجام تمرین‌ها	۹- چگونگی انجام تمرین‌ها	۹- چگونگی انجام تمرین‌ها	۹- چگونگی انجام تمرین‌ها	۹- چگونگی انجام تمرین‌ها	۹- «نظری»
۱۰- تعداد کار مشخص شده از قبل	۱۰- تعداد کار مشخص شده از قبل	۱۰- تعداد کار مشخص شده از قبل	۱۰- تعداد کار مشخص شده از قبل	۱۰- تعداد کار مشخص شده از قبل	۱۰- تعداد کار مشخص شده از قبل	۱۰- تعداد کار مشخص شده از قبل	۱۰- «نظری»
ضرب پیشنهادهی	میانگین	نظری	پروژه	نظری	عملی	امتحان	آلبوم
۱،۱،۱،۱	۲۰	۱۰+۶ ع+ن	۴	-	۲۰	۶+۴ ع+ن	۱۰
عملی	نظری	۴	-	۲۰	۶+۴ ع+ن	۶+۴ ع+ن	۱۶

* نکات اجرایی ارزشیابی:

- ارزشیابی پایانی در طول سال تحصیلی در نوبت‌های اول و دوم انجام می‌شود. ارزشیابی پایانی «نوبت اول» از حدود پنجاه درصد اول محتوای برنامه درسی در دی ماه و ارزشیابی پایانی «نوبت دوم» از تمام محتوای برنامه درسی در خرداد ماه به عمل می‌آید.
- در حال حاضر از قسمت‌هایی که برای مطالعه آزاد و زیرنویس در نظر گرفته شده سؤال امتحانی طرح نمی‌شود. این مباحث صرفاً جهت مطالعه هنرجویان و دانش‌افزایی آنان آورده شده است.
- فقط به روش ارزشیابی بسنده نشود، استفاده از روش‌های متنوع و گوناگون ارزشیابی از جمله: پاسخ‌های کوتاه، روش‌های چندگزینه‌ای، اجرای ترسیم الگو، پاسخ‌های تشریحی و... توصیه می‌شود.
- ارزشیابی پایانی دوره تابستانی «مهریورماه و دی‌ماه» و همچنین امتحانات نهایی و درس‌های غیرحضوری از «کلیه محتوای برنامه درسی» به عمل می‌آید.
- ارزشیابی عملی و نظری در یک محل و به‌طور همزمان برگزار می‌شود. (کارگاه رنگ‌شناسی تخصصی لباس)
- برای ادامه تدریس و الگوبندی به منظور تهیه «طرح درس مناسب» دریافت بازخورد از میزان پیشرفت هنرجویان و نقاط قوت و ضعف آنان ضروری است.
- با توجه به همرسانی تدریس طراحی لباس و رنگ‌شناسی تخصصی لباس در امتحانات میان‌سال ترسیم ماکن و لباس در این درس نمره ندارد. (طرح لباسی داده شود و مطابق برنامه درسی رنگ آمیزی گردد.)
- پس از پایان هر فصل و موضوع درس به‌طور مستمر از هنرجویان یک امتحان کوتاه مدت به عمل آید.

پیشنهاد:

* در صورتی که چند کلاس رنگ‌شناسی تخصصی لباس در هنرستان دارید می‌باشد، ارزشیابی پایانی با همکاری هنرآموزان دیگر ارزیابی شود.

- منظور از ۵٪ صفحات کتاب نمی‌باشد، بلکه محتوای درسی در نظر گرفته شود.

همکاران گرامی

- ۱- رعایت تناسب لباس با توجه به موقعیت اجتماعی، فرهنگی و اقلیمی در نظر گرفته شود.
- ۲- کلیه مراحل کار حتماً توسط هنرجو با نظارت هنرآموز انجام شود.
- ۳- این درس در ۶ ساعت به صورت پیوسته ارائه گردد. (از تقسیم ساعات به دروس و ساعات تئوری و عملی جداً خودداری کنید.)
- ۴- از ترسیم پس زمینه خودداری کنید.
- ۵- پس زمینه به علت تأثیر فضایی رنگ ها ممکن است روی رنگ های طرح های لباس تأثیر متفاوتی ایجاد کند که با اهداف آن درس از جهت تأثیر بصری هماهنگ نمی باشد، سپس ترسیم خطوط طراحی محیطی در پس زمینه اجرای کار الزامی نیست.
- ۶- هنرجویان در زمینه دروس رنگ شناسی تخصصی لباس با نظر هنرآموز مربوطه پروژه های عملی ارائه دهند.
- ۷- طرح های لباس و انتخاب رنگ ها باید قابلیت اجرا در قسمت الگو (۱) و (۲) - دوخت (۱) و (۲) - و الگو و دوخت لباس کودک (۱) را داشته باشد.
- ۸- استفاده از نوار رنگی و توضیحات مربوط به اثر شامل: موضوع، ابزار اثرگذار، ابزار اثرپذیر، تکنیک مورد استفاده در پایین تصاویر آورده شود.
- ۹- از ارائه طرح های لباس شب، عروس، لباس های سنتی، لباس های مخصوص دریا و ساحل، تزئیناتی مانند: ساعت، گردنبند، گوشواره و ... پرهیز نمایید. (زیرا تزئینات تأثیرات متفاوتی روی لباس ایجاد می کند.)
- ۱۰- پیشنهاد می شود بازدید از موزه های آرشیو لباس، مردم شناسی، ... فیلم های آموزشی از مناظر طبیعت، بازار پارچه، مساجد و قالی ایران ... و بردن هنرجویان به طبیعت یا پارک ها ... در برنامه درسی گنجانده شود. (بازدید از طبیعت و تفاوت سایه ها در نور طبیعی و مصنوعی اهمیت به سزایی دارد.)
- ۱۱- کار پایان سال هنرجویان پروژه ای خواهد بود که با انتخاب خودشان و با کمک هنرآموزان انجام خواهند داد.
- ۱۲- در قالب آثار پاسپار تو از رنگ های خاکستری خنثی یا سفید استفاده شده و از پاسپار تو رنگی استفاده نکنید. (زیرا تأثیر متفاوتی روی طرح ایجاد می کند.)
- ۱۳- با توجه به این که مقایسه کار هنرجویان توسط خود آن ها می تواند کمک مؤثری در ارتقای سطح کارهای ارائه شده نمایند و از طرف دیگر امکان قضاوت جمعی را فراهم نمایند، لذا توصیه می شود، هنرجویان عزیز در طی سال، از کارهای خویش آلبوم تهیه نمایند و در تناوب های زمانی این آلبوم ها را در سالن نمایشگاه مدرسه در معرض دید همگان و اولیا قرار دهند.
- ۱۴- در بخش اول کتاب، برای نشان دادن سر و دست و پا از خطوط محیطی، بدون جزئیات استفاده کرده و سعی نمایید این قسمت ها را رنگ نکنید.
- ۱۵- پیشنهاد می شود هنرجویان در این بخش از مانکن طراحی شده آماده جهت اجرای اصول و قوانین رنگی ابزارها و تکنیکی استفاده نکنند.
- ۱۶- در بخش دوم، فصل سوم قسمت معرفی ابزار کار: هر موضوع درسی همراه با فصل های چهارم و پنجم تدریس گردد. برای مثال: معرفی کاغذ کادو یا زیباتون (فصل سوم) همراه با آموزش تکنیک های کولاژ، کاغذ و کار با زیباتون در فصل پنجم تدریس شود.

دفتر برنامه ریزی و تألیف آموزش های

فنی و حرفه ای و کار دانش

مقدمه

امروزه، انسان در زندگی روزمره، صنعتی و مدرن خود، نیاز بسیاری به عامل زیبایی دارد. بی شک یکی از مهم ترین عوامل ایجاد زیبایی، عنصر رنگ است که، تنوع، لطافت و زیبایی کافی را به زندگی می بخشد.

پژوهشگران، روان شناسان و هنرمندان بسیاری به مطالعه رنگ پرداخته اند تا کاربردهای مختلف آن را بررسی نمایند و از این پدیده عجیب و زیبا، در زمینه های مختلف هنر و علم به نحو احسن استفاده کنند.

شاید لباس، یکی از پرمصرف ترین کالاها در جوامع امروزی باشد که به جز پوشش بدن انسان، در جهت زیبایی نیز به کار برده می شود. در این حال، رنگ یکی از مهمترین عوامل در طراحی لباس به شمار می رود. یک طراح لباس، برای کاربرد رنگ در طراحی خود می باید نکات متفاوتی را در نظر بگیرد که از این جمله اند: خصوصیات روان شناختی، موقعیت جغرافیایی و اقلیمی، تاریخی و مذهبی و حتی شرایط اجتماعی - سیاسی رنگ.

رنگ، دارای دو بخش تأثیرگذار است: نخست، بخش فیزیکی و مادی رنگ و دیگری، ابعاد سمبلیک و روان شناختی آن که هر دوی این ابعاد، لازم و ملزوم یکدیگرند و طراح لباس، برای رنگ بندی یک لباس از این خصوصیات بهره می جوید.

رنگ، قابلیت های بسیاری دارد که این قابلیت ها به تناسب فرم و قالب و مجاورت رنگی پدیدار می شوند. در بخش رنگ این کتاب، ابعاد مختلف کاربرد رنگ در لباس مطرح می گردد تا شما با نمونه های مختلف آن در لباس آشنا شوید و برای دست یافتن به این آشنایی، تمرینات لازم را تجربه نمایید.

گفتنی است که رنگ دارای کیفیت ها و کمیت های نسبی است. در نتیجه، هیچ قانون رنگی مطلق را نمی توان تعمیم داد، چرا که رنگ در همجواری ها و فضاهاى مختلف تغییرات عمده ای می یابد که البته این تنوع در خصوصیات رنگی را، می توان یک نکته مثبت تلقی کرد و از این قابلیت ها در جهت طراحی بهتر و ایجاد یک اثر هنری ویژه سود جست.

در اینجا از همکاری خانم بهیه خوشنویسان (رنگ در تاریخ لباس)، خانم فاطمه رئوف بی (طراحی اسپکس لباس)، خانم آرتامیس هوشیار (اجرای طراحی لباس بخش اول و دوم)، خانم ها معصومه سلیمان، سحر امام جمعه زاده (اجرای طراحی لباس بخش دوم) و آقای سیدهمایون موسوی (تدوین قسمت ابزار) تشکر می شود.

مؤلفان

هدف کلی

شناخت مفاهیم و توانایی ترکیب بندی رنگ و تکنیک های مختلف در طراحی لباس